

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES
EXAMINATION: JANUARY – 2023
FIRST SEMESTER
Subject: Demography (IC-103)

Date: 19/01/2023

Total marks: 100

Time: 10.00 am to 1.00 pm

Instructions: 1) Attempt any *Five* questions.
2) All questions carry **equal (20)** marks.

- Q. 1) What is fertility? Discuss critically the determinants of fertility in India. (20)
- Q. 2) Describe critically the theory of population given by Malthus (20)
- Q. 3) What is sex ratio? Discuss the sex structure trends in India. (20)
- Q. 4) Discuss critically the major influencing factors of population growth in India (20)
- Q. 5) Describe critically the measures to control the population growth (20)
- Q. 6) Explain critically the family planning programme in India (20)
- Q. 7) Discuss the emergence of population policy in India (20)
- Q. 8) Describe critically the interrelation between population growth and economic development (20)
- Q. 9) What is mortality? Discuss the general factors responsible for declining mortality (20)
- Q.10) **Write notes on any two of the following.** (20)
- a) Significance of demographic studies
- b) Sources of population data
- c) Scope of demography
- d) Significance of National Sample Survey Office

मराठी रूपांतर

सूचना : १) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. २) सर्व प्रश्नांना समान गुण (२०) आहेत.

- प्र. १) प्रजनन क्षमता म्हणजे काय? भारतातील जननक्षमतेच्या निर्धारकांची टीकात्मक चर्चा करा. (२०)
- प्र. २) माल्थस यांनी मांडलेल्या लोकसंख्येच्या सिद्धांताचे टीकात्मक वर्णन करा. (२०)
- प्र. ३) लिंग गुणोत्तर म्हणजे काय? भारतातील लिंग संरचनेचा कल स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ४) भारतातील लोकसंख्या वाढीवर परिणाम करणाऱ्या प्रमुख घटकांची टीकात्मक चर्चा करा. (२०)
- प्र. ५) लोकसंख्या वाढ नियंत्रित करण्यासाठी उपायांचे टीकात्मक वर्णन करा. (२०)
- प्र. ६) भारतातील कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे टीकात्मक स्पष्टीकरण द्या. (२०)
- प्र. ७) भारतातील लोकसंख्या धोरणांच्या उदयाची चर्चा करा. (२०)
- प्र. ८) लोकसंख्या वाढ आणि आर्थिक विकास यांच्यातील परस्परसंबंधाचे टीकात्मक वर्णन करा. (२०)
- प्र. ९) मृत्युदर म्हणजे काय? मृत्युदरात घट होण्यास जबाबदार असलेल्या सर्वसामान्य घटकांची चर्चा करा. (२०)
- प्र. १०) **टिपा लिहा. (कोणतेही दोन)** (२०)
- अ) लोकसंख्याशास्त्रीय अभ्यासाचे महत्त्व
- ब) लोकसंख्या तथ्यांचे स्रोत
- क) लोकसंख्याशास्त्राची व्याप्ती
- ड) राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण कार्यालयाचे महत्त्व